

[Arvio Maaailmankirjat.net:issä](http://ArvioMaaailmankirjat.net/issä)

RAKKAUDEN VOITTO? | Maaailmankirjat

Susan Abulhawa: *Jeninin aamut*. Suom. englanninkielisestä teoksesta *The Scar of David* (2006) **Pauliina Klemola**(2010) Like, 351 s.

Marjatta Ripsaluoma

Kun olin aivan pieni, kuulin vanhempieni ja hänen ikätovereidensa puhuvan usein siitä että rakkaus voittaa kaiken. Siinä ei ollut mitään raamatullista, siis sitä rakkauden epistolaa raamatusta, *niin ne elävät yhdessä kaikki kolme, usko, toivo ja rakkaus, mutta suurin niistä on rakkaus*.

Tässä rakkaudessa oli kysymys jostain muusta, sellaisesta, josta minulla ei ollut vielä käsitystä. Aikuiset rakkaudesta puhuessaan saattoivat itkeä ja nauraa. Rakkaus mistä he puhuivat, tarkoitti jotain muuta kuin sitä että isä rakastaa äitiä ja molemmat rakastavat lapsia, se oli laajempi asia. Koko kylä saattoi olla rakkauden kohde, niin ajattelin. **Susan Abulhawa** kirjoitti Jeninin kylän tai pikkukaupungin kolmen sukupolven perheestä romaanin. Kirjailija kertoo tarinan olevan fiktiota mutta takana on todellisia tarinoita. Kirjassa on miltei joka sivulla tervehdyksiä ja lauseita Koraanista. Ne ovat hyvinkin runollisia. Usein tilanne Jeninin kylässä on epätoivoinen, enemmän sitä kuin toivoa. Uskoa ihmisillä ehkä on. Ainakin he rukoilevat usein.

Jeninin pakolaisleiri sijaitsee Länsirannalla valtiossa jonka nimi on Israel. Mutta siellä pitäisi asua vain Palestiinan arabeja. Rakkaus on hyvin vaikea asia siinä maassa.

Hasbi Allah wa ni'ma al-wakil. Sitten sitaatti:

Kuten arabimaat joita Yhvia kirosi, hänkään ei rientänyt kaatuneiden veljiensa avuksi. Salaa hän ajatteli, että Ein Hod säästettäisiin, jos kyläläiset eivät sekaantuisi asioihin. Hän ajatteli, että jos he tarjoaisivat juutalaisille vilpittömästi rauhaa, he saisivat jatkaa elämäänsä.

Tämä on aivan kirjan alussa ja *Yhvia* on hengissä säilyneen nuoren *_Sara_n* isoisän isä. Melkein kaikki muut on tapettu. Ei auttanut tarjota vilpittömästi rauhaa.

Sen sijaan jokaisen sukupolven perheen isä ja äiti rakastivat toisiaan hyvin paljon. Avioliittoihin syntyneet lapset rakastivat toisiaan läpi elämänsä. Kirjan minä-kertoja ajattelee Amerikan vuosinaan, että palestiinalaiset rakastavat paljon syvemmin, kiihkeämmin ja pysyvämmmin sen vuoksi, että he joutuvat jatkuvasti pelkäämään ja vihaamaan.

_Niin pysyvät kaikki nuo kolme: pelko, viha ja rakkaus, mutta suurin niistä on rakkaus.

_Noin sen voisi sanoa rehellisemmin.

Tappamista tappamisen perään

Lehtiä lukevat ihmiset ovat kyllä selvillä n.k. *Pyhän maan* tilanteesta – varsinaista nimeä alueella ei ole. Tai on kaksi nimeä, Palestiina ja Israel, mutta yhteiselämästä heidän välil-

lään ei ole tullut mitään. Israelin valtio perustettiin 1948, jolloin se oli vielä brittiläisten hallinnoima alue, mutta britit halusivat luopua siitä. Britit olivat jo ennen II maailmansotaa antaneet monien juutalaisten muuttaa sinne. Syynä siihen olivat etenkin saksalaisten juutalaisvainot.

Samalla he lupasivat palestiinalaisille oman valtion. Olisi voinut kuvitella, että kun tämä kaupankäynti oli menossa jo 1920-30-luvuilla, että jollekin olisi tullut mieleen miettiä miten nuo kaksi kansaa tulisivat toimeen keskenään. Siis Kansainyhteisössä, joka myönsi protektoraatin Britannialle.

Koko monimutkainen ja kirottu tilanne on siis eurooppalaisten syytä – ja noin yleisemmin hälläväliä politiikan syytä niin kuin se on edelleen.

Nyttemmin syytä ovat kostonkierteisiin ajautuneet juutalaiset ja Palestiinan arabit. Edelleen jatkuvasta sodasta on kirjoitettu paljon. Useimmiten edelleen jatkuvaa sotaa kutsutaan konfliktiksi, mutta se on täynnä massamurhia, itsemurhapommittajia, sabotaaseja, kaikkea sitä mitä sotiin kuuluu.

Suurin osa julkaistuista kirjoista ja artikkeleista on ollut israelilaisten tai Amerikan juutalaisten tekstejä. En siis aio käydä tässä läpi historiaa, kyllä sitä löytyy aivan tarpeeksi myös YK:n päätöslauselmista, joissa on moneen kertaan määritelty myös itsenäisen Palestiinan rajat, mutta mikään päätöslauselma ei ole saanut sotilasiskuja loppumaan.

On vaikea ymmärtää miksi samaa maata asuttavat eivät kerta kaikkiaan voi asua sovussa. Mutta minä olenkin eurooppalainen. Olen suomalainen, jonka maan läpi on kulkenut ties kuinka monta sotaa niinä aikoina kun Suomi ei ollut itsenäinen, vaan Ruotsin provinssi. Ja sen jälkeen sitten vielä olivat omat sodat.

Olen vuosien mittaan moneen kertaan lukenut fiktiota Palestiinasta ja Israelista, ehkä parhain israelilainen, joka siitä on kertonut on **Amos Oz**. Sitten olen lukenut monta Amerikan palestiinalaisen **Edward Saidin** artikkelia. Sekä Oz että Said ovat rauhan kannalla. Oikeastaan muuta syytä ei tarvita kuin se, että tuhoaminen on jatkunut jo tarpeeksi kauan. Said on valitettavasti jo kuollut. Mutta hänen kirjojaan on saatavissa myös suomeksi.

Juuri on ilmestynyt myös paksu Gazan kaistan historiaa kuvaava sarjakuvakirja nimeltä *Footnotes in Gaza*. Kirjan on kirjoittanut amerikkalainen **Joe Sacco**. Kirja kannattaa lukea jos tahtoo nopeasti ja tiiviissä muodossa tietoja Palestiinan arabien historiasta – ja nykyisestä tilanteesta. Joe Saccon kirja on peräti tarpeellinen kenelle tahansa. Sen englanti ei ole ylittämätön este.

Tuhoaminen ei ole järkevää. Sota on pelkkää tuhoa.

Olen tuntenut Amerikan juutalaisia ja lukenut paljon itärannikon juutalaiskirjallisuutta, joka on kerta kaikkiaan hienoa kirjallisuutta. Olen tuntenut Palestiinan arabeja, joita olen tavannut sekä Ruotsissa että Suomessa. He ovat yleensä olleet pakolaisia.

Nyt hämmästykseni ilmestyi suomeksi palestiinalaisnaisen romaani *Jeninin aamut*. Kirjoitan tätä sunnuntaina 27.11. ja Helsingin Sanomien tämän päivän Kulttuuri-osastossa on iso juttu Jeninin **Freedom Theatre**sta, jonka näyttelijä* **Juliano Mer-Khamis**** murhattiin

huhtikuussa. Näyttelijältä jäi suomalainen vaimo ja pieniä lapsia. Teatteri kuitenkin jatkuu ja se suunnittelee vierailua Suomen kansallisteatteriin.

Hesarin jutussa kerrotaan samantapaisista asioista kuin Abulhawan kirjan jaksot, joissa kerrotaan Jeninin elämästä. Israelilaiset tulittavat ja ratsaavat teatteria jatkuvasti, vaikka teatteri on nimenomaisesti väkivallattoman ratkaisun puolella. Abulhawan tekstissä ovat suuressa osassa naisten ja lasten järjestelmällinen teurastus: taloja jyrätään puskutrakto-reilla vaikka siellä on ihmisiä sisällä. Jos lapsi joutuu pulaan ja hänen on pakko liikkua ulkonaliikkumiskiellon aikana, israelilaiset tappavat myös hänet.

Vastaiskujen tekijät ovat useimmiten olleet itsemurhapommittajia. Mutta kyllä palestiinalaisillakin aseita on, ja viimeisen parinkymmenen vuoden aikana on ollut jo kaksi _intifada_a, kansannousua. Nythän Israel on rakentanut muurin omaksi katsomansa alueen ympärille. Koko maa on tavattoman pieni, ehkä Lappajärven kokoinen. Syy siihen miksi ihmiset eivät halua maata jättää, kumpikaan osapuoli, on se, että se on kuitenkin hyvin viljava. Ongelmana tulevaisuudessa tulee olemaan mistä löytää vettä.

Alun sitaatin suomennos kuuluu: "Jätämme tämän asian Allahin viisaisiin käsiin".

Yrityksiä elää

En puhunut rakkaudesta höpöttääkseni joutavia. Kahden kansan konfliktissa tuskin mikään muu voima olisi kantanut ihmisiä eteenpäin kuin rakkaus. Sitä on olemassa tietenkin erilaista, eri ihmisten kesken, mutta nyt on kyse ihmisyhteisön perustasta.

Useimmiten se edelleen on perhe ja suku. Meillä voi olla varaa pitää vihaa sukupolvesta toiseen jonkun vääryyden vuoksi, mutta jos elämä on jatkuvasti uhanalainen, yhteydestä lähimpiin tulee paljon tärkeämpää, jotain jonka vuoksi jatkaa vaikka ei mitenkään enää jaksaisi.

Joskus, niin kuin kirjan viimeisessä kohtauksessa, suurin rakkaus saattaa tappaa.

Mutta tällainen oli pienen perheen pakotettu lähtö omasta kylästä, alun sitaatti jatkuu:

"Baba, pommittavatko juutalaiset meitäkin?" Yusufin kysymys viilsi hänen isänsä sydäntä.

"Allah suojelee meitä. Ja minä suojelen sinua ja sinun äitiäsi ja veljeäsi ihan erityisesti.", Hasan vakuutti pojalleen ja katsoi puhuessaan Daliaa. Hänen silmissään velloi rakkauden valtameri, ja sinä päivänä, heidän oltuaan naimisissa viisi vuotta, Hasanin pidellessä Dalian jalkaa käsissään ja antaessa lupauksen heidän pojalleen, Dalia tajusi miten syvästi hän rakasti miestänsä.

Perhe on maanviljelijäsukua, joka on myyttisen **Saladdin**in ajoista asti asunut Jeninissä. Ainakin 1000 vuotta. Kirjassa on kohtaamisia, siis tavallistakin puhetta, ei aina aseiden, palestiinalaisten ja juutalaisten välillä. Joku kysyy miksi juutalaisten on hävitettävä palestiinalaisten kyllä, koska eiväthän he ole aiheuttaneet koskaan sellaista, mistä he ovat kuulleet.

Palestiinalaiset olivat kuulleet Saksassa ja Saksan valloittamissa Euroopan maissa tapetun kuusi miljoonaa juutalaista sodan aikana. Palestiina välttyi II maailmansodan aikana hävitykseltä, joten juutalaisten terrori vaikutti heidän mielestään käsittämättömältä. Ja myös se että se alkoi heti sen jälkeen kun Israel julistautui juutalaisten valtioksi.

Miksi ei elää rinnatusten, rauhassa, kun tilaa oli, miksi ei järjestää asioita aikuisten tapaan, miksi ei lopettaa tappamista, kun sillä ei saanut keskitysleireissä kuolleita enää takaisin millään?

Juuri tällä hetkellä kahden kansan kesken ei ole edes yrityksiä rauhan aikaansaamiseksi. Ehkä aikaa on kulunut liian paljon. Palestiinalaisia on kasvanut jo kolme sukupolvea pakolaisleireillä, myös Jordaniassa ja Libanonissa.

Jos ei olisi aseita? Jospa aseiden myyminen kriisialueille kiellettäisiin ja kieltoa myös valvottaisiin? Olisiko sitä mahdollista valvoa?

Valitettavasti asetehaajat saavat rahansa aseiden myynnistä, eivätkähän ne käy kaupaksi rauhallisilla alueilla.

Sota on lähellä

Olin töissä Tukholmassa vuonna 1967, kun kuuden päivän sota alkoi. Olin tullut jo töistä kotiin ja muutama muukin asukas oli. Yksi poika meni vessaan Expressen kainalossaan mutistuaan tervehdyksen.

Sitten hän yhtäkkiä avasi oven, housut kintuissa ja rupesi huutamaan: sota on syttynyt. Minä eikä moni muukaan tajunnut mikä on, pysäytimme hänet ja käskimme hänen vetää pöksyt jalkoihinsa.

Sieppasin hänen heiluttamansa Expressenin hänen käsistään ja hän istui tuolille ja pää roikkui polvissa, joku tuli vesilasillisen kanssa. Ajattelimme että hän on sairastunut ja vakavasti.

Expressenissä todella luki että sota on syttynyt. Luin eteenpäin. Sota oli Israelissa. Sanoin että sota ei ole Ruotsissa. Poika kysyi että Suomessako sitten, taas.

Niin lähellä se oli. Me kaikki olimme sotilaiden lapsia. Me olimme Tukholmassa töissä, koska omassa maassa ei ollut työtä emmekä ilman työtä voineet opiskella, joko Ruotsissa tai Suomessa.

Mutta ei Israel ole kaukana. Ruotsissa oli silloin jo sotimiseen kyllästyneitä ihmisiä, sekä Israelin juutalaisia että Palestiinan arabeja. Olimme kuulleet samoja tarinoita, joita tässä kirjassa on. Ne ihmiset olivat samanikäisiä kuin mekin. Ajattelimme että on hyvä, että he pääsivät tänne, suojaan, edes väliaikaisesti.

Uskoimme että sota menee kuitenkin ohi. Siinä ei ole mitään järkeä. Siitä tapauksesta on jo kauan aikaa. Mutta se oli merkillistä aikaa. Meidän nuorten ihmisten silmät alkoivat avautua.